

Rolnummer 2577
Arrest nr. 160/2003 van 10 december 2003

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, onder meer de artikelen 141, §§ 2 en 9, en 49, §§ 6 en 7 ervan, ingesteld door de c.v.b.a. Deminor International en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters L. François, P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep en rechtspleging

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 29 november 2002 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 2 december 2002, is beroep tot vernietiging ingesteld van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, onder meer de artikelen 141, §§ 2 en 9, en 49, §§ 6 en 7, ervan (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 4 september 2002, tweede editie), door de c.v.b.a. Deminor International, met zetel te 1170 Brussel, Terhulpssteenweg 181, bus 24, de n.v. Deminor Rating, met zetel te 1170 Brussel, Terhulpssteenweg 181, bus 24, M. Distelmans, wonende te 2950 Kapellen, Helmstraat 2, M. Gevaert, wonende te 1910 Kampenhout, G. Gezellelaan 82, H. Vermeersch, wonende te 2520 Ranst, Zwaluwenlaan 2, H. Engelbos, wonende te 1160 Brussel, Gustave Demeylaan 27, bus 1, E. Deklippel, wonende te 1570 Vollezele, Ninoofsesteenweg 106, R. Lefever, wonende te 9800 Deinze, Oudenaardsesteenweg 60, Patricia Lefever, wonende te 9860 Oosterzele, Koekebroodstraat 1, M.C. Lefever, wonende te 9550 Herzele, Provincieweg 222, F. en M. Michiels, wonende te 2360 Oud-Turnhout, Zwanendreef 28, Philippe Lefever, wonende te 9860 Scheldewindeke, Hauwsestraat 70, H. Haass, wonende te 1880 Kapelle-op-den-Bos, Fazantenlaan 34, de heer en mevrouw Hoste-Van der Elst, wonende te 2980 Zoersel, Langebaan 23, L. Coelst, wonende te 2840 Rumst, Tiburstraat 20, A. Van Riel-Biermans, wonende te 2300 Turnhout, Grotenhoutlaan 5, F. Geerts, wonende te 9112 Sinaai-Waas, Stenenmuurstraat 19, G. De Blaere, wonende te 9810 Nazareth, Lijsterstraat 8, J. Vercammen, wonende te 2870 Puurs, Letterheide 37, H. Van Nieuwenhove, wonende te 9620 Zottegem, Sint-Andriessteenweg 188, R. De Koster, wonende te 2930 Brasschaat, Heislagebaan 174, N. Willems, wonende te 1150 Brussel, Tervurenlaan 215, bus 1, M.R. Bruneel, wonende te 8720 Dentergem, Bunderwijk 45, J. Van Houdt, wonende te 2370 Arendonk, Kerkstraat 206, M.-C. Kerkhof, wonende te 8530 Harelbeke, Kortrijksesteenweg 265, C.R. De Houwer, wonende te 2610 Wilrijk, Meerlenlaan 48, G. Van Risseghem, wonende te 9000 Gent, Meersstraat 102, L. Jansens, wonende te 2390 Oostmalle, Molendreef 3, J. Noyens, wonende te 2470 Retie, Grensstraat 11, B. De Wit, wonende te 2280 Grobbendonk, Wijngaartstraat 40, D. Enzlin, wonende te 2170 Merksem, Wijngaardberg 51, en R. Boschmans, wonende te 1880 Kapelle-op-den-Bos, Fazantenlaan 34.

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad;

- P. Merlier, wonende te 8340 Damme, Weidepenningstraat 28, E. Debus-Terweduwe, wonende te 3001 Heverlee, Paul van Ostaijenlaan 93, S. Lievens, wonende te 1050 Brussel, Louizalaan 87/2, L. Van Steenberge, wonende te 8510 Marke, Watervalstraat 2, F. Verbist, wonende te 2950 Kapellen, Albertdreef 12, L. Vander Stichele, wonende te 8800 Roeselare, Prinses Joséphine Charlottestraat 37, I. Kelchtermans, wonende te 3990 Peer, St. Trudostraat 120, J. Vindevoghel, wonende te 8570 Anzegem, Berglaan 7, N. Boullart, wonende te 2860 Sint-Katelijne-Waver, Frans Verschorenlaan 10, T. Raedschelders, wonende te 3680 Maaseik, Pelsersstraat 15, J. Omez, wonende te 8800 Roeselare, Beversesteenweg 255bis, D. Nedée, wonende te 2360 Oud-Turnhout, Waterstraat 6, K. Bastini, wonende te 2940 Hoevenen, Wilgenlaan 52, H. Demey, wonende te 9041 Gent, Wildebrake 6, A. Bogaert, wonende te 2980 Zoersel, Handelslei 24, D. Smekens, wonende te 9620 Zottegem,

Wijnhuizenstraat 85, F. Huyzentruyt, wonende te 3360 Korbeek-Lo, Bierbeekstraat 123, De Prins-Vander Voort, wonende te 2340 Beerse, Kerkstraat 35, B. Henckens, wonende te 2370 Arendonk, Vrijheid 34, M. Van Eeckhout, wonende te 1981 Hofstade, Tervuursesteenweg 233, J. Welkenhuyzen, wonende te 3520 Zonhoven, Bruinstraat 26a, G. De Cock, wonende te 2160 Wommelgem, Kempenlaan 5, Jessica Graindor en Janic Graindor, wonende te 3300 Tienen, Vandormaelstraat 10, M. Deramaix-Leonard, wonende te 2650 Edegem, Boniverlei 24, Smeets-Uten, wonende te 2600 Berchem, Grotesteenweg 471, E. Depré, wonende te 8820 Torhout, Beukhofstraat 1, J. Vansteenkiste, wonende te 8800 Roeselare, Zonnestraat 16, W. Verhesen, wonende te 2440 Geel, Reiten 14, J. Swenden, wonende te 2580 Putte, Bareelstraat 67, W. en C. Verhaegen-Leen, wonende te 1910 Kampenhout, Van Bellingenlaan 65, S. Lammens, wonende te 8500 Kortrijk, Hopstraat 6, J. Wybauw, wonende te 2170 Merksem, Rietschoorvelden 62, G. Haass, wonende te 2930 Brasschaat, Lage Kaart 686, N. Van Raes, wonende te 8800 Roeselare, Bornstraat 15, W. Verougstraete, wonende te 8301 Knokke-Heist, Hof Van Koudekerke 6, D. De Smedt, wonende te 2250 Olen, Doffen 38, Y. D'Hooghe, wonende te 3080 Tervuren, Bleuckeveldlaan 47, J. Beghin, wonende te 9830 Sint-Martens-Latem, De Knok 6, J. Dedeystere, wonende te 9800 Deinze, Houtbulckstraat 17, W. Van Damme, wonende te 9050 Gentbrugge, Hundelgemsesteenweg 365, A. Mees, wonende te 2610 Wilrijk, Groenstraat 122, G. Namurois, wonende te 9000 Gent, Lieven de Winnestraat 31, H. Huyberechts, wonende te 1800 Vilvoorde, Toekomststraat 29, R. De Peet, wonende te 1730 Asse, Lindendries 107, E. Van Der Poorten, wonende te 9300 Aalst, Geraardsbergenstraat 32/8, P. Perdieu, wonende te 2800 Mechelen, Plataanstraat 30, H. Wielfaert, wonende te 9800 Deinze, Erfgoedlaan 11, H. Devolder, wonende te 8870 Izegem, Baronielaan 21, P. Corthier, wonende te 9220 Hamme, Weverstraat 29, D. Caron, wonende te 8800 Roeselare, Bormstraat 1, P. Van Holen, wonende te 1570 Galmaarden, Watermolenstraat 12, S. Gheeraer, wonende te 8800 Roeselare, Meensesteenweg 714, F. Ropsy, wonende te 1380 Lasne, rue de Genleau 103, E. Geenen, wonende te 2460 Kasterlee, Breemakkers 58, M. Lellouche, wonende te 1080 Brussel, Mettwielaan 89/17, F. Declercq, wonende te 8570 Vichte, Beukenhofstraat 87, C. Verwee, wonende te 8510 Rollegem, Rollegemseweg 100, M. Manderick, wonende te 9700 Oudenaarde, Beverestraat 41, R. Van Den Weghe, wonende te 9870 Zulte, Oeselgemstraat 79, B. Vermeersch, wonende te 8000 Brugge, Veldmaarschalk Fochstraat 13, M. Bikar, wonende te 1150 Brussel, Witte Vrouwenlaan 139, D. Van Dorpe, wonende te 9810 Nazareth, Biezenstraat 9, J. Van Huffel, wonende te 9810 Nazareth, Drapstraat 32, P. Cornelis, wonende te 9800 Deinze, Markt 113-b3, M. Walbers, wonende te 2340 Beerse, Pastoor Carpentierstraat 40, A. Stockman, wonende te 8800 Roeselare, Graaf de Thienneslaan 10, T. Aenspeck, wonende te 1831 Diegem, Woluwelaan 107, H. Van Dommelen, wonende te 2390 Westmalle, Brechtsesteenweg 30, J.-M. Courtois, wonende te 1150 Brussel, Salomélaan 9, C. Vandenbussche, wonende te 8020 Oostkamp, Loppemsestraat 23, A.-M. Versele, wonende te 9700 Oudenaarde, Fietel 54, M. Geginat, wonende te 1020 Brussel, Albert Brachetstraat 62, L. Van Caeneghem, wonende te 9700 Oudenaarde, Dijkstraat 28, Invest Oudenaarde, Pruijmelstraat 12, 9700 Oudenaarde, B. Van Houte, wonende te 9220 Hamme, Filip De Pillecynlaan 10, H. Van Houte, wonende te 9220 Hamme, Driegoten 1a, M. Cloet, wonende te 8000 Brugge, Zwijnstraat 2, R. Buyle, wonende te 9700 Oudenaarde, Edelareberg 9, N. Horvelin, wonende te 1380 Lasne, rue de Genleau 103, M. Smet, wonende te 1190 Brussel, Domeinlaan 169/11, O. Battista, wonende te 7080 La Bouverie, rue de la Colline 136, M. Feys, wonende te 9800 Deinze, Izegemstraat 14, P. Kerkhof, wonende te 9870 Zulte, Drogenboomstraat 58, J. Cottenie, wonende te 8501 Heule, Heulsekasteelstraat 11/12, L. Roesems, wonende te 1730 Asse, Waarbeek 15, L. Fermans, wonende te 9770 Kruishoutem, Waregemsesteenweg 190,

P. Defreyne, wonende te 8560 Wevelgem, Dennenstraat 12, L. Remue, wonende te 9620 Zottegem, Varenstraat 15, R. Boel, wonende te 9140 Temse, Legen Heirweg 111, C. Vandeputte, wonende te E-30380 La Manga del Mar menor (Spanje), Conjunto Optimist 79, J. Borms, wonende te 9280 Lebbeke, Dendermondsesteenweg 208a, K. Labens, wonende te 8810 Lichtervelde, Zwevezelestraat 6, P. Thuysbaert, wonende te 1150 Brussel, Orléansgaarde 12, Y. Van Eynde, wonende te 2250 Olen, Voortkapelseweg 11, P. De Soete, wonende te 8730 Oedelem, Ruwshuurstraat 43, P. Mistiaen, wonende te 9870 Zulte, Oude Weg 184, P. Vandenbussche, wonende te 3001 Heverlee, Frans Cnopsaan 4, G. Ameye, wonende te 9620 Zottegem, Koninghofstraat 18, R. Blommaert, wonende te 9220 Hamme, Biezestraat 146, E. Decabooter, wonende te 9090 Gontrode, Scheldeweg 21, H. Buysse, wonende te 9620 Zottegem, Stationstraat 25, R. Cornelis, wonende te 9800 Deinze, Schipdonkstraat 30, M. De Munter, wonende te 1560 Hoeilaart, Weemstraat 45, de n.v. Hotel Turnhout, met maatschappelijke zetel te 2300 Turnhout, Korte Vianenstraat 2, de b.v.b.a. Tandartsen De Nys-Coucke, met maatschappelijke zetel te 9700 Oudenaarde, Bekstraat 1, de n.v. NCKX, met maatschappelijke zetel te 9620 Zottegem, Neerhofstraat 6/9, en de n.v. Catalpa, met maatschappelijke zetel te 1180 Brussel, Gendarmendreef 47.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de verzoekende partijen;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 7 oktober 2003 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. R. Wtterwulghe, Mr. B. Cambier, Mr. J. Laurent en Mr. F. Givron, advocaten bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen en de tussenkomende partijen;
 - . Mr. X. Dieux en Mr. F. Vincke, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers M. Bossuyt en L. François verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Over de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging en het belang van de tussenkomende partijen

A.1.1. De verzoekende partijen zijn aandeelhouders van de Nationale Bank van België (hierna N.B.B.). De eerste twee verzoekende partijen zijn een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en een naamloze vennootschap die in rechte treden op grond van een beslissing van hun raad van bestuur. De andere verzoekers zijn natuurlijke personen. De tussenkomende partijen zijn natuurlijke personen en rechtspersonen.

De verzoekende partijen en de tussenkomende partijen menen dat zij doen blijken van het rechtens vereiste belang bij het beroep tot vernietiging, vermits artikel 141 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten bepalingen bevat die afbreuk doen aan hun rechten als aandeelhouder van de N.B.B. en vermits artikel 49 van diezelfde wet een mechanisme van besluitvorming invoert voor het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen, dat niet de nodige waarborgen van objectiviteit en onpartijdigheid biedt.

A.1.2. De Ministerraad betwist het belang van de verzoekende partijen en van de tussenkomende partijen omdat de bestreden bepalingen hen niet ongunstig zouden raken. De argumenten van de Ministerraad vallen samen met de bespreking van de grond van de zaak.

Ten gronde

A.2. De verzoekende partijen voeren vijf middelen aan ter ondersteuning van hun beroep tot vernietiging. De tussenkomende partijen voeren dezelfde grieven aan als die welke zijn vervat in het verzoekschrift.

De eerste drie middelen

A.3.1. De eerste drie middelen zijn gericht tegen artikel 141, § 2, van de wet van 2 augustus 2002, dat een nieuw artikel 9bis invoegt in de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de N.B.B. Volgens die bepaling worden de officiële externe reserves van de Belgische Staat aangehouden en beheerd door de Bank, wat volgens de verzoekers en de tussenkomende partijen zou impliceren dat een belangrijk deel van het vermogen van de N.B.B. zonder compensatie wordt overgedragen aan de Belgische Staat.

Het eerste middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 12, 13, 16, 17, 23 en 170 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, met artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek, met het decreet d'Allarde, met het algemeen beginsel van vrijheid van handel en nijverheid en met het algemeen beginsel van rechtszekerheid en gewettigd vertrouwen.

De N.B.B. was, tot aan de inwerkingtreding van de bestreden wet van 2 augustus 2002, eigenaar van de goederen die de externe reserves vormen en die zij voor eigen rekening had verworven in het kader van de uitoefening van haar activiteiten. Doordat artikel 141, § 2, van de bestreden wet de eigendom van de goud- en deviezenreserves die toebehoren aan de N.B.B., zou overdragen aan één van de aandeelhouders, namelijk de Belgische Staat, ontstaat een niet verantwoord verschil in behandeling ten opzichte van de andere aandeelhouders doordat aan de eerstgenoemde, ten nadele van de laatstgenoemden, een gedeelte van het vermogen van die instelling wordt toegewezen. De goud- en deviezenreserves van de N.B.B. maken deel uit van haar maatschappelijk vermogen zodat de Belgische Staat zijn rechten op die reserves enkel kan doen gelden in zijn hoedanigheid van aandeelhouder en dat op dezelfde wijze als de andere aandeelhouders. Volgens artikel 4 van de statuten van de N.B.B. geeft elk aandeel recht op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van het maatschappelijk vermogen en in de verdeling van de winsten.

Die eigendomsoverdracht is des te meer onevenredig daar artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de artikelen 16 en 17 van de Grondwet waarborgen dat een onteigening ten algemene nutte moet worden gecompenseerd door een billijke en voorafgaande schadeloosstelling.

De bestreden norm is des te minder objectief, pertinent en evenredig daar hij ook de vrijheid van handel en nijverheid in het gedrang brengt. De N.B.B. werd opgericht op basis van een vennootschapsovereenkomst. Door eenzijdig een overeenkomst te wijzigen die hem bindt, « maakt de Belgische Staat [...] inbreuk op het beginsel van het gewettigd vertrouwen dat tussen de aandeelhouders bij een vennootschapsovereenkomst tot stand komt ».

A.3.2. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 12, 13, 16, 17, 23, 27 en 170 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, met artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek, met artikel 52 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, met het decreet d'Allarde, met het algemeen beginsel van vrijheid van handel en nijverheid en met het algemeen beginsel van rechtszekerheid en gewettigd vertrouwen.

In het eerste onderdeel van het middel voeren de verzoekers een schending aan van de voormelde bepalingen doordat artikel 141, § 2, van de bestreden wet een onderscheid maakt tussen de Belgische Staat als controleaandeelhouder van de N.B.B., enerzijds, en de minderheidsaandeelhouders, anderzijds, terwijl alle aandeelhouders over een gelijk en evenredig recht beschikken op het maatschappelijk vermogen en dezelfde risico's dragen. Die discriminatie ten gunste van de controleaandeelhouder is strijdig met artikel 12 van het E.G.-Verdrag en belemmert het vrij verkeer van kapitaal waarbij ten bate van een Lid-Staat de rendabiliteit van de aandelen van de minderheidsaandeelhouders wordt verminderd.

In het tweede onderdeel van het middel verwijten de verzoekers de bestreden bepaling dat zij een verschil in behandeling in het leven roept tussen de aandeelhouders van de N.B.B. en de aandeelhouders van andere handelsvennootschappen.

De eigendomsoverdracht van bepaalde bestanddelen van het vermogen van de N.B.B. aan de Staat doet afbreuk aan het recht van de aandeelhouders om te participeren in de uitkering van het maatschappelijk vermogen en de winsten van de vennootschap. De bestreden bepaling schendt ook artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek volgens hetwelk een overeenkomst die wettig is aangegaan de partijen tot wet strekt, en doet afbreuk aan het rechtszekerheidsbeginsel doordat ze *a posteriori* de wil van de partijen wijzigt die tot uiting is gekomen bij het sluiten van de vennootschapsovereenkomst. Het verschil in behandeling is des te meer discriminerend doordat niet wordt voorzien in een billijke en voorafgaande schadeloosstelling.

A.3.3. Het derde middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 170, van de Grondwet, doordat artikel 141, § 2, van de wet van 2 augustus 2002 ertoe leidt dat een belasting wordt geheven enkel ten laste van de N.B.B., met uitsluiting van iedere andere Belgische natuurlijke persoon of rechtspersoon. Door een belasting te heffen ten laste van één enkele belastingplichtige miskent de wetgever het algemeen karakter van de belasting.

A.4.1. Volgens de Ministerraad is het postulaat waarop de eerste drie middelen steunen onjuist, doordat de verzoekers aan de bestreden bepaling een draagwijdte geven die deze niet heeft. De bestreden bepaling wijzigt namelijk niets aan het eigendomsstelsel van de officiële externe reserves van de Belgische Staat. Daarmee samenhangend betwist de Ministerraad het belang van de verzoekers. Tevens wordt betoogd dat de middelen niet voldoen aan de door de bijzondere wet op het Arbitragehof gestelde vereisten doordat de schending wordt aangevoerd van een reeks bepalingen van intern en van internationaal recht, zonder dat wordt uiteengezet waarin die schending zou bestaan en in welke mate zij een discriminatie zou inhouden.

A.4.2. In de zienswijze van de verzoekende partijen vloeit de overdracht aan de Belgische Staat van de eigendom van de officiële externe reserves van België, die volgens hen worden geacht de N.B.B. toe te behoren, voort uit het feit dat in artikel 141, § 2, van de wet wordt gezegd dat de N.B.B. de officiële reserves « van » de Belgische Staat aanhoudt en beheert. Volgens het monetair recht echter heeft de « aanhouden en beheeren van de officiële externe reserves van een Staat » geen verband met het eigendomsstatuut van die reserves. In haar tweede deel wijst de bestreden bepaling de bestemming aan van de wisselreserves voor opdrachten van algemene economische aard die aan de N.B.B. zijn toevertrouwd. Ook die bepaling raakt niet aan het eigendomsstelsel van

de officiële externe reserves van de Belgische Staat en bevestigt slechts de bestemming van algemeen belang die deze tegoeden steeds hebben gehad.

A.4.3. De officiële externe reserves van de Staat zijn niet de vrucht van de inbreng van de aandeelhouders, maar vloeien voort uit het exclusieve recht bankbiljetten uit te geven en uit andere operaties van monetaire politiek uitgevoerd door de N.B.B. voor rekening van de Staat en behoren tot het geheel van de nationale economie.

Sedert de inwerkingtreding van de derde fase van de Monetaire Unie, wordt de monetaire politiek van de Lid-Staten gevoerd door de Europese Centrale Bank en door de nationale centrale banken in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken (E.S.C.B.), dat overeenkomstig artikel 105, lid 2, van het E.G.-Verdrag belast is met het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de Lid-Staten. Met het oog op de realisatie van die taak werd de verplichting opgelegd aan de nationale centrale banken een deel van hun wisselreserves over te dragen aan de Europese Centrale Bank. De officiële externe reserves die worden overgedragen zijn ter beschikking van het E.S.C.B. en zijn bestemd voor het verdedigen van de euro, door iedere centrale bank, in het kader van de monetaire politiek.

De reserves beheerd door de N.B.B. zijn dus altijd bestemd geweest voor taken van algemeen belang. Die bestemming is ook gebleken uit de wet van 22 februari 1998 en werd door de bestreden bepaling niet gewijzigd.

A.4.4. De taken van algemeen economisch belang die aan de N.B.B. zijn opgedragen, verklaren ook haar bijzonder organiek statuut. Hoewel de N.B.B. is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap en daardoor de schijn heeft van een private vennootschap, is zij in werkelijkheid altijd een echte publieke instelling geweest. De verzoekers miskennen dat specifiek statuut door de N.B.B. en haar aandeelhouders te vergelijken met die van een gewone privaatrechtelijke vennootschap.

Het vierde middel

A.5. Het vierde middel is gericht tegen artikel 141, § 9, van de wet van 2 augustus 2002 volgens hetwelk artikel 31, tweede lid, van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, wordt uitgelegd in die zin dat het emissierecht waarvan daarin sprake is, het emissierecht omvat dat de Bank mag uitoefenen krachtens artikel 106, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. Artikel 31, tweede lid, van de voormelde wet voorziet erin dat bij het verstrijken van het emissierecht van de Bank een vijfde van het reservefonds de Staat prioriteitshalve ten deel valt en dat de overige vier vijfden onder al de aandeelhouders worden verdeeld.

A.6.1. Het middel is afgeleid uit een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, artikel 106, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de artikelen 13, 16 en 33 van de Grondwet, het grondwettelijk beginsel van de scheiding der machten en het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid, het beginsel van het gewettigd vertrouwen en de rechtszekerheid en het beginsel volgens hetwelk niemand aan zijn rechter mag worden onttrokken.

A.6.2. In het eerste onderdeel van het middel verwijten de verzoekers de bestreden bepaling dat zij het begrip « emissierecht », zoals voorheen gedefinieerd in artikel 31, tweede lid, van de organieke wet, met terugwerkende kracht zou uitbreiden, waardoor afbreuk wordt gedaan aan de verkregen rechten van de minderheidsaandeelhouders. Volgens de verzoekers werd bij de invoering van de euro het emissierecht van de N.B.B. overgedragen aan de Europese Centrale Bank, die voortaan als enige het recht heeft om bankbiljetten in euro uit te geven. Met toepassing van artikel 31, tweede lid, van de wet van 22 februari 1998 had de N.B.B. ten gevolge van die situatie haar reservefonds moeten verdelen onder de aandeelhouders. Met de bestreden bepaling wil de wetgever dat verhinderen wat strijdig is met het algemeen beginsel van de niet-retroactiviteit zoals onder meer gewaarborgd door artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek, met het beginsel van de rechtszekerheid en het beginsel van het gewettigd vertrouwen dat de betrekkingen tussen de overheid en de bestuurden moet beheersen.

A.6.3. In het tweede onderdeel van het middel betogen de verzoekers dat de bestreden bepaling strijdig is met de beginselen van de scheiding der machten en de rechtszekerheid doordat de wetgever zich mengt in een procedure die sommige minderheidsaandeelhouders hebben ingesteld bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel, waarbij werd beoogd het verlies van het emissierecht van de N.B.B. te doen vaststellen en daarmee

samenhangend de noodzaak om het reservefonds van de N.B.B. uit te keren. De bestreden bepaling wijzigt één van de essentiële wettelijke gegevens die als grondslag dienen voor die rechtsvordering en tast aldus het recht op toegang tot de rechter aan.

A.7.1. De Ministerraad voert in hoofdorde aan dat het middel faalt in rechte. Daaruit volgt dat het beroep tot vernietiging niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang van de verzoekers die als aandeelhouders door de bestreden bepaling niet ongunstig worden geraakt. In ondergeschikte orde meent de Ministerraad dat het beroep, in zoverre het steunt op het vierde middel, niet gegrond is.

A.7.2. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen beweren, heeft de N.B.B. bij de invoering van de euro haar emissierecht niet verloren. Het uitgifte recht voor bankbiljetten in de Europese Gemeenschap wordt op grond van de artikelen 106 en volgende van het E.G.-Verdrag voortaan parallel uitgeoefend door de Europese Centrale Bank en door de nationale centrale banken.

Het behoud van het emissierecht door deze laatstgenoemden is uitdrukkelijk erkend door het E.G.-Verdrag, door verschillende bepalingen van afgeleid recht, door de nationale wetgevers en door de rechtsleer. Zelfs bij afwezigheid van de bestreden bepaling zou de N.B.B. houder blijven van haar emissierecht, ingevolge de rechtstreekse werking van het E.G.-Verdrag.

Het behoud van het emissierecht door de nationale centrale banken blijkt ook uit het Protocol betreffende de statuten van het E.S.C.B. en van de Europese Centrale Bank, dat uitdrukkelijk voorziet in het behoud door de nationale centrale banken van de *seignuriage*, zijnde winst die voortvloeit uit de uitgifte van bankbiljetten.

A.7.3. In ondergeschikte orde, indien men zou aannemen dat de bestreden bepaling het door de Nationale Bank verloren emissierecht herstelt - *quod non* - dan is de bestreden bepaling verantwoord op grond van de beginselen die de werking van de openbare dienst beheersen. Het tweede onderdeel van het middel mist ook feitelijke grondslag aangezien in de chronologie van de feiten de rechtsvordering van de verzoekers voor de Rechtbank van Koophandel is ingeleid nadat de beide Kamers de bestreden bepaling hadden goedgekeurd, zodat men niet kan beweren dat de wetgever heeft ingegrepen in een hangend geding.

De Ministerraad besluit dat de N.B.B. haar emissierecht niet verloren heeft ten gevolge van de invoering van de euro en dat er geen reden is om het reservefonds uit te keren aan de aandeelhouders, bij toepassing van artikel 31, tweede lid, van de wet van 22 februari 1998. Artikel 141, § 9, van de wet van 2 augustus 2002 is niet meer dan een interpretatieve bepaling en de bevestiging in het interne recht van rechtstreeks werkende bepalingen van Europees recht.

Het vijfde middel

A.8. Het vijfde middel beoogt de vernietiging van artikel 49, §§ 6 en 7, van de bestreden wet, waarbij de samenstelling en de werking van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen wordt geregeld. Het middel is afgeleid uit een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met het algemeen rechtsbeginsel van de onpartijdigheid.

A.9.1. Volgens artikel 49, § 6, van de wet van 2 augustus 2002 telt het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen evenveel door de Koning benoemde leden onder de leden van het directiecomité van de N.B.B. als leden die geen lid zijn van het directiecomité van de N.B.B. Artikel 49, § 7, bepaalt dat het directiecomité slechts geldig kan beslissen indien de meerderheid van zijn leden aanwezig is. De beslissingen worden genomen met meerderheid van de uitgebrachte stemmen. In geval van staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend. Indien een beslissing die door het directiecomité moet worden genomen, de N.B.B. aanbelangt, in haar hoedanigheid van emittent van financiële instrumenten toegelaten tot de verhandeling op een Belgische gereguleerde markt, nemen de leden die door de Koning zijn benoemd onder de leden van het directiecomité van de N.B.B., niet deel aan de beraadslaging.

Doordat die bepalingen toestaan dat de leden van het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen die lid zijn van het directiecomité van de N.B.B., mee kunnen beslissen over laatstgenoemde, voor zover het andere aangelegenheden betreft dan die welke zijn beoogd in de bestreden bepaling, wordt volgens het eerste onderdeel van middel het beginsel van de objectieve onpartijdigheid miskend. Er wordt ook aangevoerd dat slechts is voorzien in een verbod om deel te nemen aan de beraadslaging maar niet aan de

stemming. Doordat het bovendien de leden van een orgaan van de N.B.B. is toegestaan deel uit te maken van een orgaan dat controle uitoefent op de financiële markten, doet de bestreden bepaling een belangenvermenging ontstaan tussen een op de beurs genoteerde vennootschap en het orgaan dat ertoe geroepen is die markten te controleren. Minstens doet zij twijfel rijzen omtrent de onpartijdige samenstelling van de Commissie en miskent zij aldus het beginsel van de subjectieve onpartijdigheid.

A.9.2. In het tweede onderdeel van het middel wordt een schending aangevoerd van de voormelde bepalingen wegens « ontstentenis van nuttig gevolg » van artikel 49, §§ 6 en 7, van de bestreden wet. De bestreden bepaling vereist, enerzijds, dat het directiecomité van de bedoelde Commissie slechts geldig kan beslissen indien de meerderheid van zijn leden aanwezig is, terwijl, anderzijds, de leden komende van de N.B.B. in bepaalde gevallen niet aan de beraadslaging mogen deelnemen, wat ertoe leidt dat in die gevallen de Commissie zich niet kan uitspreken vermits het quorum niet kan worden bereikt. Dit leidt tot een ontstentenis van controle, die volgens het derde onderdeel van het middel discriminerend is voor de aandeelhouders van de N.B.B. die, in tegenstelling tot andere minderheidsaandeelhouders, niet de waarborgen genieten van externe controle op de vennootschap waarin zij aandelen bezitten.

A.10.1. Volgens de Ministerraad is het beroep tot vernietiging niet ontvankelijk in zoverre het steunt op het vijfde middel, doordat de verzoekers daarin een schending aanvoeren van het algemeen rechtsbeginsel van onpartijdigheid, zonder aan te geven in welk opzicht die vermeende schending een miskenning van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zou inhouden, en doordat zij een schending van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens aanvoeren zonder aan te geven in welk opzicht die bepaling zou zijn geschonden.

Het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen oefent geen jurisdictionele functie uit, zodat het beginsel van onpartijdigheid, zoals gewaarborgd door de vermelde verdragsbepaling, niet in het geding is. Die bepaling is trouwens zonder toepassing wanneer tegen de beslissingen van de overheid waarover het gaat, een beroep in volle rechtsmacht openstaat, wat *in casu* het geval is. Subsidiair, voor zover het Hof zou aannemen dat het beginsel van onpartijdigheid wel in het geding is, meent de Ministerraad dat de uiteenzetting van de verzoekers onduidelijk is en een verwarring inhoudt omtrent de noties van de objectieve en subjectieve onpartijdigheid waaraan zij refereren.

A.10.2. Ten gronde meent de Ministerraad dat de onpartijdigheid van het directiecomité van de bedoelde Commissie is gewaarborgd. Voor wat betreft de beslissingen die de N.B.B. aanbelangen als emittent van ter beurze genoteerde effecten, moeten de leden van het directiecomité van de N.B.B. die zitting hebben in het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen, zich ervan onthouden deel te nemen aan de beraadslagingen, wat noodzakelijkerwijze inhoudt dat zij ook niet deelnemen aan de stemming. Voor de andere beslissingen zijn zij volwaardig lid en hebben zij zitting op persoonlijke titel en niet als vertegenwoordigers van de N.B.B. De wetgever heeft beoogd leden van het directiecomité van de N.B.B. in het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen op te nemen vanwege hun ervaring op monetair gebied, wat het algemeen belang ten goede komt.

Het tweede en het derde onderdeel van het middel berusten op een manifeste miskenning van de inhoud van de bestreden bepaling. Het is verkeerd te beweren, zoals de verzoekers doen, dat het directiecomité zou zijn geblokkeerd en geen beslissingen zou kunnen nemen in alle gevallen waarin de leden van dat comité die benoemd zijn uit het directiecomité van de N.B.B., zich moeten onthouden. In een dergelijk geval kunnen de andere leden samen met de voorzitter geldig beslissen en is het vereiste quorum bereikbaar. De voorzitter is een volwaardig lid van het directiecomité en zijn aanwezigheid moet in aanmerking worden genomen bij de berekening van het quorum.

- B -

Over de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging en het verzoek tot tussenkomst

B.1.1. De Ministerraad betwist de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging en van het verzoek tot tussenkomst omdat de partijen hun belang zouden doen steunen op een onjuiste interpretatie van de bestreden bepalingen.

B.1.2. Wanneer een exceptie van niet-ontvankelijkheid, afgeleid uit de ontstentenis van belang, betrekking heeft op de draagwijdte die dient te worden gegeven aan de bestreden bepalingen, valt het onderzoek van de ontvankelijkheid samen met het onderzoek van de grond van de zaak.

Over de eerste drie middelen (officiële externe reserves)

De in het geding zijnde bepalingen

B.2.1. De eerste drie middelen beogen de vernietiging van artikel 141, § 2, van de wet van 2 augustus 2002, waarbij een artikel 9bis wordt ingevoerd in de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, dat luidt :

« In het kader vastgesteld door artikel 105(2) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en door de artikelen 30 en 31 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank, worden de officiële externe reserves van de Belgische Staat aangehouden en beheerd door de Bank. Deze tegoeden vormen een doelvermogen dat bestemd is voor de taken en verrichtingen die onder dit hoofdstuk vallen, evenals voor de andere opdrachten van algemeen belang die door de Staat aan de Bank zijn toevertrouwd. De Bank boekt deze tegoeden en de betreffende opbrengsten en kosten in haar rekeningen overeenkomstig de regels bedoeld in artikel 33. »

B.2.2. De in het geding zijnde bepaling verwijst naar artikel 105, lid 2, van het E.G.-Verdrag, dat deel uitmaakt van de bepalingen inzake het monetair beleid en dat de taken van het Europees Stelsel van Centrale Banken (hierna E.S.C.B.), omschrijft als volgt :

« De via het ESCB uit te voeren fundamentele taken zijn :

- het bepalen en ten uitvoer leggen van het monetair beleid van de Gemeenschap;
- het verrichten van valutamarktoperaties in overeenstemming met de bepalingen van artikel 111;
- het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten;
- het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer. »

B.2.3. De bevoegdheid van het E.S.C.B. met betrekking tot de officiële externe reserves van de Lid-Staten wordt nader geregeld in de artikelen 30 en 31 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank, die bepalen :

« Artikel 30

Overdracht van externe reserves aan de ECB

30.1. Onverminderd artikel 28 wordt de ECB door de nationale centrale banken tot een bedrag van 50 000 miljoen Ecu gedoteerd met externe reserves, uitgezonderd valuta's van de lidstaten, Ecu's, reserveposities in het IMF en bijzondere trekkingsrechten. De Raad van bestuur besluit omtrent het door de ECB na haar oprichting op te roepen deel en de op latere tijdstippen op te roepen bedragen. De ECB is ten volle gerechtigd om de aan haar overgedragen reserves aan te houden en te beheren en voor de in deze statuten omschreven doeleinden te gebruiken.

30.2. De bijdragen van iedere nationale centrale bank worden vastgesteld in verhouding tot haar aandeel in het geplaatste kapitaal van de ECB.

30.3. Aan iedere nationale centrale bank wordt door de ECB een vordering toegekend ter grootte van haar bijdrage. De Raad van bestuur bepaalt de denominatie en de rentevergoeding van dergelijke vorderingen.

30.4. Verdere stortingen van externe reserves boven de in artikel 30.1 gestelde grens kunnen, overeenkomstig artikel 30.2, door de ECB worden opgeroepen, binnen de grenzen en onder de voorwaarden die door de Raad volgens de procedure van artikel 42 worden vastgesteld.

30.5. De ECB is gemachtigd reserveposities in het IMF en bijzondere trekkingsrechten aan te houden en te beheren, en te voorzien in het poolen van deze activa.

30.6. De Raad van bestuur treft alle andere maatregelen die voor de toepassing van dit artikel nodig zijn.

Artikel 31

Door nationale centrale banken aangehouden externe reserves

31.1. Het is de nationale centrale banken toegestaan transacties te verrichten ter voldoening aan hun verplichtingen jegens internationale organisaties overeenkomstig artikel 23.

31.2. Alle overige transacties in externe reserves die nog door de nationale centrale banken worden aangehouden na de overdrachten bedoeld in artikel 30, en transacties van lidstaten met hun werksaldi in buitenlandse valuta's behoeven, boven een in het kader van artikel 31.3 vast te stellen grens, de goedkeuring van de ECB teneinde overeenstemming met het wisselkoersbeleid en het monetair beleid van de Gemeenschap te verzekeren.

31.3. De Raad van bestuur vaardigt richtsnoeren uit teneinde dergelijke transacties te vergemakkelijken. »

Ten gronde

B.3.1. Volgens de verzoekende partijen zou artikel 141, § 2, van de wet van 2 augustus 2002 de eigendom van de goud- en deviezenreserves toebehorende aan de Nationale Bank van België (hierna N.B.B.) overdragen aan één van haar aandeelhouders, namelijk de Belgische Staat, wat een schending zou inhouden van de artikelen 10 en 11, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 170 van de Grondwet, met de artikelen 12, 13, 16, 17, 23 en 170 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, met artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek, met het decreet d'Allarde, met het algemeen beginsel van vrijheid van handel en nijverheid, met het algemeen beginsel van rechtszekerheid en gewettigd vertrouwen en met artikel 52 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen.

B.3.2. De invoering van de bestreden bepaling is door de wetgever als volgt verantwoord :

« Paragraaf 2 zou een artikel 9bis in de organieke wet van de Bank invoegen om het juridisch statuut van de door de Bank aangehouden externe reserves te bevestigen. De voorgestelde tekst is mede ingegeven door een analoge Franse bepaling (artikel L. 141-2 van de ‘ Code monétaire et financier ’). Overeenkomstig de op internationaal vlak algemeen aanvaarde principes worden de goud- en deviezentegoeden die de officiële externe reserves van het land vormen, door de centrale bank aangehouden en beheerd als een doelvermogen dat wordt aangewend ten behoeve van het monetair beleid, het wisselkoersbeleid en andere opdrachten van algemeen belang. Het monetaire en het wisselkoersbeleid behoren voortaan tot de bevoegdheid van de Economische en Monetaire Unie. Zoals bevestigd door artikel 105(2) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, heeft het Europees Stelsel van centrale banken (ESCB) als één van zijn fundamentele taken ‘ het aanhouden en het beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten ’. Het betreft tegoeden die *iure imperii* worden aangehouden en beheerd. » (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/003, p. 13)

B.3.3. De overdracht door de Lid-Staten van de bevoegdheden tot het voeren van een monetaire politiek aan de E.G. heeft geleid tot de oprichting van het Europees Stelsel van Centrale Banken (hierna E.S.C.B.), dat bestaat uit de Europese Centrale Bank (hierna E.C.B.) en de nationale centrale banken (artikelen 105 tot 111 van het E.G.-Verdrag; Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank).

B.3.4. Op grond van de onder B.2 vermelde bepalingen van Europees recht staat het E.S.C.B. in voor het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de Lid-Staten. Daartoe hebben de Lid-Staten een deel van hun reserves aan de E.C.B. overgedragen, die gedecentraliseerd worden beheerd door de nationale centrale banken, binnen het door de E.C.B. bepaalde beleidskader.

Naast die overdracht kunnen de nationale centrale banken nog officiële externe reserves aanhouden. Overeenkomstig de hierboven vermelde bepalingen van de statuten van het E.S.C.B. behoeven transacties in die reserves boven een bepaalde grens de goedkeuring van de E.C.B.

B.4.1. De bestreden bepaling beperkt zich ertoe het juridisch statuut van de officiële externe reserves van België, zoals het E.G.-recht het bepaalt, te bevestigen.

Bij de totstandkoming van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België was de wetgever al van plan een soortgelijke bepaling als de thans bestreden bepaling uit te vaardigen (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1061/1, p. 15). Omdat de Raad van State oordeelde dat daarmee enkel E.G.-recht met rechtstreekse werking zou worden bevestigd, werd de bepaling uiteindelijk niet aangenomen (*ibid.*, pp. 28-30). Wel bepalen de statuten van de Nationale Bank, die ingevolge de vermelde wet werden aangepast, sindsdien dat de Bank deelneemt aan de fundamentele taken die tot het E.S.C.B. behoren en die erin bestaan de officiële externe reserves van de Lid-Staten van de Unie aan te houden en te beheren (artikel 14).

B.4.2. Bij de totstandkoming van de bestreden wet heeft de wetgever het wel wenselijk geacht het statuut van de officiële externe reserves van de Belgische Staat in het E.S.C.B. nader te omschrijven. In haar advies (CON/2002/18) van 9 juli 2002 omtrent het ontwerp van wet dat geleid heeft tot de bestreden bepaling, stelt de E.C.B. :

« Artikel 141, § 7 [is later paragraaf 2 geworden], van het wetsontwerp voert in de organieke wet een artikel 9*bis* in dat het juridisch statuut bevestigt van de officiële externe reserves aangehouden door de N.B.B. Artikel 105, lid 2, van het Verdrag bepaalt dat een van de fundamentele taken van het Europees Stelsel van Centrale Banken (E.S.C.B.) bestaat in ‘ het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten ’. De E.C.B. staat gunstig tegenover het feit dat de Belgische wetgeving, via het ontwerp van artikel 9*bis* van de organieke wet, die fundamentele taak goed weergeeft. » (eigen vertaling)

B.4.3. In tegenstelling tot wat de verzoekers beweren, wijzigt de bestreden bepaling, in zoverre zij bepaalt dat binnen het E.S.C.B. de officiële externe reserves van de Belgische Staat worden aangehouden en beheerd door de Nationale Bank, niets aan het eigendomsrecht van de bedoelde reserves en regelt ze enkel hun statuut binnen het Europees stelsel.

In zoverre die bepaling verder stelt dat die reserves een doelvermogen vormen « dat bestemd is voor de taken en verrichtingen die onder dit hoofdstuk vallen, evenals voor de andere opdrachten van algemeen belang die door de Staat aan de Bank zijn toevertrouwd », houdt zij slechts een bevestiging in door de wetgever van, enerzijds, de bestemming die die monetaire reserves steeds hebben gehad en, anderzijds, het specifieke statuut van de Nationale Bank die, hoewel ze is opgericht in de vorm van een private vennootschap, taken van algemeen belang waarneemt.

B.5. Nu blijkt dat de eerste drie middelen uitgaan van een onjuiste interpretatie van de bestreden bepalingen, dienen zij niet verder te worden onderzocht.

Over het vierde middel (emissierecht van de N.B.B.)

De in het geding zijnde bepalingen

B.6.1. Het vierde middel is gericht tegen artikel 141, § 9, van de wet van 2 augustus 2002, dat luidt :

« Artikel 31, tweede lid van dezelfde wet wordt uitgelegd in die zin dat het emissierecht waarvan daarin sprake is, het emissierecht omvat dat de Bank mag uitoefenen krachtens artikel 106(1) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. »

B.6.2. De bestreden bepaling refereert aan artikel 31, tweede lid, van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, dat bepaalt :

« Het reservefonds is bestemd :

1° tot het herstel van de verliezen op het maatschappelijk kapitaal;

2° tot aanvulling van de jaarlijkse winsten, tot beloop van een dividend van zes ten honderd van het kapitaal.

Bij het verstrijken van het emissierecht van de Bank, valt een vijfde van het reservefonds de Staat prioriteitshalve ten deel. De overige vier vijfden worden onder al de aandeelhouders verdeeld. »

B.6.3. Artikel 106, lid 1, van het E.G.-Verdrag bepaalt :

« De ECB heeft het alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten binnen de Gemeenschap. De ECB en de nationale centrale banken mogen bankbiljetten uitgeven. De door de ECB en de nationale centrale banken uitgegeven bankbiljetten zijn de enige bankbiljetten die binnen de Gemeenschap de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben. »

Ten gronde

B.7.1. Het middel is afgeleid uit een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, met artikel 106, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, met de artikelen 13, 16 en 33 van de Grondwet, met het grondwettelijk beginsel van de scheiding der machten en met het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid, met het beginsel van het gewettigd vertrouwen en de rechtszekerheid en met het beginsel volgens hetwelk niemand mag worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent.

B.7.2. Volgens de verzoekers is bij de invoering van de euro het emissierecht van de Nationale Bank verstreken, zodat overeenkomstig artikel 31, tweede lid, van de wet van 22 februari 1998 het reservefonds moest worden uitgekeerd. De bestreden bepaling zou het emissierecht met terugwerkende kracht herstellen waardoor ze afbreuk doet aan de rechten van de aandeelhouders en interfereert in het geding dat sommigen onder hen hebben ingeleid voor de rechtbank van koophandel om de uitkering van het reservefonds te verkrijgen.

B.8.1. Vóór de totstandkoming van de Economische en Monetaire Unie en van het E.S.C.B. had de Nationale Bank van België (N.B.B.) het monopolie van het emissierecht in België.

Luidens artikel 106, lid 1, van het E.G.-Verdrag en artikel 16 van de statuten van het E.S.C.B., wordt het emissierecht binnen het E.S.C.B. voortaan gedeeld door de E.C.B. en de nationale centrale banken (N.C.B.). De door die instellingen uitgegeven bankbiljetten zijn de enige bankbiljetten die binnen de Gemeenschap de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben. De E.C.B. heeft het alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten binnen de Gemeenschap.

Ter uitvoering van die bepalingen stelt het besluit van de E.C.B. van 6 december 2001 betreffende de uitgifte van eurobankbiljetten dat de E.C.B. en de N.C.B.'s eurobankbiljetten uitgeven (artikel 2), dat alle eurobankbiljetten, met inbegrip van de door de E.C.B. uitgegeven eurobankbiljetten, door de N.C.B.'s in omloop worden gebracht en uit circulatie worden genomen, dat de fysieke verwerking van die bankbiljetten eveneens door de N.C.B.'s wordt verricht en dat de N.C.B.'s de door hen geaccepteerde eurobankbiljetten als passiva behandelen (artikel 3).

B.8.2. Artikel 109 van het E.G.-Verdrag verplicht iedere Lid-Staat ertoe zorg ervoor te dragen dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, uiterlijk op de datum van oprichting van het E.S.C.B. verenigbaar is met dat Verdrag en met de statuten van het E.S.C.B.

B.8.3. Bij de totstandkoming van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, waarbij het statuut van de Nationale Bank werd aangepast aan de inwerkingtreding van het E.S.C.B., was de wetgever van oordeel dat het emissierecht van de N.B.B. in het nieuwe stelsel niet verstreek. De wetgever werd in die stellingname gesteund door het advies van de voorzitter van Europees Monetair Instituut waarin werd gesteld dat het emissierecht binnen het E.S.C.B. voortaan wordt gedeeld door de E.C.B. en de nationale banken (*Parl. St.*, Senaat, 1997-1998, nr. 1-707/3, pp. 14 en 42).

B.8.4. In tegenstelling tot de aanvankelijke bedoeling werd de bevestiging van het emissierecht van de N.B.B. binnen het E.S.C.B. niet nader in de organieke wet van 22 februari 1998 vermeld, omdat dit volgens de Raad van State niets zou toevoegen aan het ter zake geldend Europees recht (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1061/1, pp. 28 en 31, en nr. 1061/3, p. 4). De wet stelt in haar artikel 2 wel dat de Nationale Bank integrerend deel uitmaakt van het E.S.C.B. en de artikelen 29 en 30 regelen de toebedeling aan de N.B.B. van de financiële inkomsten die voortvloeien uit het uitgifterecht binnen het E.S.C.B., overeenkomstig artikel 32 van de statuten. Het reservefonds bedoeld in artikel 31 van de organieke wet op de Nationale Bank heeft vóór en na de invoering van de euro dezelfde functie en wordt op dezelfde manier gestijfd.

Ook werd in de statuten van de N.B.B., zoals vastgesteld door de Algemene Raad op 23 december 1998 en goedgekeurd bij koninklijk besluit van 10 januari 1999, een artikel 18 opgenomen dat luidt :

« Mits machtiging van de ECB, geeft de Bank biljetten in euro uit die bestemd zijn om te circuleren als betaalmiddel met wettelijke betaalkracht op het grondgebied van de Staten die deelnemen aan de derde fase van de monetaire Unie. »

B.8.5. Bij de totstandkoming van de bestreden wet van 2 augustus 2002 heeft de wetgever een uitdrukkelijke precisering van het emissierecht van de N.B.B. noodzakelijk geacht, om de speculatieve beweging rond de aandelen van de N.B.B. op de financiële markten tegen te gaan (*Parl. St.*, Senaat, 2001-2002, nr. 2-1241/2, pp. 13-15).

De invoering van de bestreden bepaling werd door de wetgever als volgt verantwoord :

« Paragraaf 9 is een interpretatieve bepaling van artikel 31, tweede lid, van de organieke wet, die ten doel heeft te bevestigen dat het erin beoogde emissierecht van de Bank het emissierecht omvat dat zij binnen het ESCB kan uitoefenen op grond van artikel 106(1) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en van artikel 16 van voornoemd Protocol. Deze interpretatie stemt overeen met de conclusie waartoe de Commissie voor Financiën en Economische Aangelegenheden van de Senaat is gekomen tijdens de parlementaire werkzaamheden met betrekking tot de organieke wet. » (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/003, p. 14)

De conclusie van de Senaatscommissie waaraan wordt gerefereerd is het standpunt ingenomen bij de totstandkoming van de wet van 22 februari 1998, waarbij het emissierecht van de N.B.B. in het kader van het E.S.C.B. werd bevestigd (*Parl. St.*, Senaat, 1997-1998, nr. 1-707/3, p. 14).

B.8.6. In haar advies CON/2002/18 van 9 juli 2002 met betrekking tot het ontwerp van wet dat tot de bestreden bepaling heeft geleid, stelt de E.C.B. :

« Artikel 141, § 9, van het wetsontwerp geeft een interpretatie van een bepaling betreffende het emissierecht van de N.B.B. De E.C.B. herinnert eraan dat de E.C.B. en de N.C.B.'s, krachtens artikel 106, lid 1, van het Verdrag en artikel 16 van de statuten, eurobankbiljetten mogen uitgeven. Het primair gemeenschapsrecht heeft dus voorzien in een systeem waarin verscheidene instellingen eurobankbiljetten uitgeven, systeem dat is bekrachtigd bij artikel 2 van het besluit ECB/2001/15 van 6 december 2001 betreffende de uitgifte van eurobankbiljetten. Dat artikel bepaalt : ' De ECB en de NCB's geven eurobankbiljetten uit. ' De interpretatie van artikel 31, tweede lid, van de organieke wet, die

een uitdrukkelijke bekrachtiging van het emissierecht van de N.B.B. inhoudt, is volkomen in overeenstemming met die bepalingen van het gemeenschapsrecht. Die uitdrukkelijke bekrachtiging wordt door de E.C.B. gunstig onthaald, vermits zij de rechtszekerheid versterkt. » (eigen vertaling)

B.8.7.1. Uit het bovenstaande blijkt dat, in tegenstelling tot wat de verzoekers beweren, de bestreden bepaling dus niet het emissierecht van de N.B.B. met terugwerkende kracht herstelt. Zij bevestigt slechts het bestaan van dat emissierecht binnen het E.S.C.B., zoals dat is vastgelegd door het primair E.G.-recht, zoals meermaals bevestigd werd door de Europese monetaire autoriteiten, en zoals dat reeds was begrepen in de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

B.8.7.2. De bestreden bepaling is een werkelijk interpretatieve bepaling, aangezien de bepaling die zij interpreteert redelijkerwijze niet anders kon worden begrepen vanaf de aanneming ervan.

B.8.7.3. Om die reden kan niet staande worden gehouden dat de wetgever de afloop van een hangend geding heeft willen beïnvloeden, nu de bestreden bepaling door haar louter interpretatief karakter niets verandert aan de bestaande regelgeving.

B.9. Het middel kan niet worden aangenomen.

Over het vijfde middel (samenstelling en werking van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen)

De in het geding zijnde bepalingen

B.10. Het vijfde middel beoogt de vernietiging van artikel 49, §§ 6 en 7, van de wet van 2 augustus 2002. Die bepalingen regelen de samenstelling en de werking van het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen, en luiden :

« § 6. Het directiecomité bestaat, naast de voorzitter, uit ten minste vier leden en ten hoogste zes leden, van wie één met de titel van ondervoorzitter die de Koning hem toekent.

Het telt evenveel Nederlandstalige als Franstalige leden, eventueel met uitzondering van de voorzitter.

Het telt evenveel door de Koning benoemde leden onder de leden van het directiecomité van de NBB als leden die geen lid zijn van het directiecomité van de NBB.

De door de Koning benoemde leden onder de leden van het directiecomité van de NBB worden door dat directiecomité voorgedragen voor een hernieuwbare termijn van zes jaar, met dien verstande dat het verlies van de hoedanigheid van lid van het directiecomité van de NBB leidt tot het verlies van die van lid van het directiecomité van de CBF. Zij hebben zitting op persoonlijke titel.

De andere leden worden door de Koning benoemd, voor een hernieuwbare termijn van zes jaar en ontvangen ten laste van de CBF een bezoldiging en een pensioen, waarvan de bedragen worden bepaald door de Koning.

Indien een mandaat als lid om onverschillig welke reden openvalt, wordt overgegaan tot de vervanging van dat lid voor de verdere duur van het mandaat.

De leden van het directiecomité moeten Belg zijn.

§ 7. Het directiecomité komt bijeen telkens wanneer de voorzitter of twee van zijn leden het noodzakelijk achten en ten minste één maal per week.

Het directiecomité kan slechts geldig beslissen indien de meerderheid van zijn leden aanwezig is. De beslissingen worden genomen met meerderheid van de uitgebrachte stemmen. In geval van staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend.

Zo een beslissing die door het directiecomité moet worden genomen de NBB aanbelangt, in haar hoedanigheid van emittent van financiële instrumenten toegelaten tot de verhandeling op een Belgische gereguleerde markt, nemen de leden die door de Koning zijn benoemd onder de leden van het directiecomité van de NBB niet deel aan de beraadslaging.

Er worden notulen opgemaakt van de beraadslagingen van het directiecomité. De notulen worden ondertekend door alle aanwezige leden. »

Ten gronde

B.11. Het middel is afgeleid uit een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met het algemeen rechtsbeginsel van de onpartijdigheid.

B.12.1. In het tweede en het derde onderdeel van het middel wordt een schending aangevoerd van de voormelde rechtsregels, wegens « ontstentenis van nuttig gevolg » van de bestreden bepalingen.

De regels die de samenstelling en de werking van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen (C.B.F.) bepalen, zouden ertoe leiden dat de Commissie in aangelegenheden die de N.B.B. aanbelangen, niet geldig zou kunnen beslissen, doordat het vereiste aanwezigheidsquorum niet zou kunnen worden bereikt. Dat zou leiden tot een ontstentenis van controle die discriminerend is ten aanzien van de minderheidsaandeelhouders van de Nationale Bank, die in tegenstelling tot andere aandeelhouders niet de waarborgen genieten van externe controle op de vennootschap waarvan zij aandelen bezitten.

B.12.2. Hoewel artikel 49, § 6, bepaalt dat het directiecomité van de C.B.F. naast de voorzitter uit ten minste vier en ten hoogste zes leden bestaat, blijkt uit het geheel van de regels die de benoeming en de samenstelling ervan bepalen en uit de parlementaire voorbereiding dat de wetgever slechts bedoeld kan hebben dat het directiecomité naast de voorzitter vier of zes leden telt, waaronder evenveel leden behorend tot het directiecomité van de N.B.B. als leden die daartoe niet behoren (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/004, p. 124). Naar gelang van het geval kan het directiecomité van de C.B.F. dus bestaan uit vijf of uit zeven leden, de voorzitter inbegrepen.

B.12.3. Indien een beslissing die door het directiecomité van de C.B.F. moet worden genomen, de N.B.B. aanbelangt, in haar hoedanigheid van emittent van financiële instrumenten toegelaten tot de verhandeling op een Belgische gereguleerde markt, nemen de leden die door de Koning zijn benoemd onder de leden van het directiecomité van de N.B.B. niet deel aan de beraadslaging (artikel 49, § 7, derde lid).

Vermits de voorzitter, enerzijds, volwaardig lid is van het directiecomité van de C.B.F., en, anderzijds, uit het geheel van de van toepassing zijnde bepalingen volgt dat hij geen lid kan zijn van het directiecomité van de Nationale Bank vermits de wetgever gewild heeft dat de leden afkomstig uit de N.B.B. in geen geval de meerderheid kunnen vormen in het directiecomité van de C.B.F. (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50 1842/004, p. 124), impliceert dit dat, naar gelang van de samenstelling, drie leden op vijf of vier leden op zeven

aan de beraadslaging kunnen deelnemen, zodat in beide gevallen het vereiste aanwezigheidsquorum kan worden bereikt.

B.12.4. Het tweede en het derde onderdeel van het middel kunnen niet worden aangenomen.

B.13.1. Volgens het eerste onderdeel van het middel zou de aanwezigheid van de leden van het directiecomité van de N.B.B. in het directiecomité van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen (C.B.F.) leiden tot een belangenvermenging tussen de N.B.B., die een op de beurs genoteerde vennootschap is, en het orgaan dat de financiële markten moet controleren, en zou minstens twijfel kunnen rijzen omtrent de onpartijdigheid van dat orgaan. De private aandeelhouders van de N.B.B. zouden daardoor op het vlak van de controle door de C.B.F. niet dezelfde waarborgen genieten als de Staat, die controleaandeelhouder is, en als de aandeelhouders van andere vennootschappen. In zoverre de C.B.F. ook een jurisdictionele of *quasi*-jurisdictionele functie heeft, zou ook artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zijn miskend.

B.13.2. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen beweren, worden de leden van het directiecomité van de C.B.F. die tevens zitting nemen in het directiecomité van de N.B.B., niet aangewezen door de Staat als aandeelhouder van de N.B.B., maar door de Koning in Zijn functie als hoofd van de federale uitvoerende macht. In dat opzicht gaat het middel bij de vergelijking van de situatie van de minderheidsaandeelhouders van de N.B.B. met die van de Staat als controleaandeelhouder, uit van een onjuiste premisse.

B.14.1. De wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten heeft een integratieproces op gang gebracht tussen de N.B.B., de C.B.F. en de Controledienst voor de Verzekeringen (C.D.V.). Daarbij werden vier krachtlijnen vooropgezet :

(1) het herschikken van de bevoegdheden tussen overheden belast met verschillende aspecten van de controle van de markten en de verschillende financiële dienstverleners;

(2) de verandering van het beslissingsproces bij de prudentiële controleautoriteiten;

(3) de organisatie van de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen met name beslissingen van de C.B.F. en de C.D.V.;

(4) de institutionele toenadering tussen de centrale bank en de andere nationale instellingen van prudentiële controle (*Parl. St., Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/001, p. 5, en DOC 50 1842/004, p. 7*).

B.14.2. Vóór de totstandkoming van de bestreden wet was één lid van het directiecomité van de C.B.F. tevens lid van het directiecomité van de N.B.B. De aanwezigheid van meerdere leden van het directiecomité van de Nationale Bank in het directiecomité van de C.B.F. past in het opzet van de wetgever om de binding tussen beide instellingen te versterken en een samenwerking te organiseren met betrekking tot alle vraagstukken van gemeenschappelijk belang, teneinde de stabiliteit van het financieel stelsel te waarborgen. Tevens wil hij op die manier de middelen van de verschillende betrokken instellingen en hun gespecialiseerde deskundigheid maximaal aanwenden (*Parl. St., Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/001, pp. 6 en 7, en DOC 50 1842/004, p. 12*).

De wetgever verwijst ter ondersteuning van die optie ook naar het standpunt van de E.C.B., die gepleit heeft voor een grotere betrokkenheid van de centrale banken in het prudentieel toezicht op de financiële instellingen (*Parl. St., Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/004, pp. 12 en 43*).

B.14.3. Het behoort tot de beleidsvrijheid van de wetgever om te beoordelen welke maatregelen hij noodzakelijk acht om de stabiliteit van de financiële sector te waarborgen, waarbij hij in voorkomend geval rekening moet houden met de verplichtingen die voortvloeien uit het Europees recht. Het Hof kan enkel nagaan of de wijze waarop de wetgever het toezicht door de C.B.F. organiseert, de minderheidsaandeelhouders van de N.B.B. discrimineert ten aanzien van de aandeelhouders van andere beursgenoteerde ondernemingen.

B.15.1. Volgens artikel 45 van de bestreden wet heeft de C.B.F. tot taak :

1° het toezicht op de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen, de beleggingsadviseurs en de wisselkantoren te verzekeren;

2° het toezicht op de instellingen voor collectieve beleggingen te verzekeren;

3° toe te zien op de naleving van de regels die de bescherming van de belangen van de belegger beogen bij verrichtingen in financiële instrumenten en toe te zien op de goede werking, de integriteit en de transparantie van de markten voor financiële instrumenten;

4° bij te dragen tot de naleving van de regels bedoeld om de spaarders en de beleggers te beschermen tegen het onwettelijk aanbod of de illegale levering van financiële producten of diensten.

De N.B.B. is aan het toezicht van de C.B.F. onderworpen als beursgenoteerde onderneming, doch niet als kredietinstelling (artikel 2 van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen). De N.B.B. valt dus onder het toezicht van de C.B.F. voor wat de door artikel 45, 3°, aan deze laatste opgedragen taken betreft.

B.15.2. Volgens artikel 68 van de wet van 2 augustus 2002 oefent de C.B.F. haar opdrachten uitsluitend uit in het algemeen belang. Aldus wordt aan alle organen van de Commissie opgedragen hun taak te vervullen zonder vooringenomenheid en te waken over een onpartijdige besluitvorming.

B.15.3. Uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepalingen blijkt dat de wetgever zich bewust was van de mogelijke nadelen verbonden aan de aanwezigheid van de leden van het directiecomité van de N.B.B. in het directiecomité van de C.B.F. en dat hij de samenstelling en de werking ervan met bijzondere waarborgen heeft willen omringen (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/004, pp. 40-51, 82, 106, 123 en 124).

Indien een beslissing die door het directiecomité van de C.B.F. moet worden genomen de N.B.B. aanbelangt, in haar hoedanigheid van emittent van financiële instrumenten toegelaten tot de verhandeling op een Belgische gereguleerde markt, mogen de leden die door de Koning zijn benoemd onder de leden van het directiecomité van de N.B.B. niet deelnemen aan de beraadslaging (artikel 49, § 7).

In de aangelegenheden waarin de leden van het directiecomité van de N.B.B. mee beslissen, is hun invloed aan beperkingen onderworpen. Door te bepalen dat het directiecomité van de C.B.F., naast de voorzitter, evenveel leden telt afkomstig uit het directiecomité van de N.B.B. als andere leden, heeft de wetgever willen voorkomen dat de leden van de N.B.B. de meerderheid zouden kunnen uitmaken in de besluitvorming, nu de voorzitter, zoals hiervoor vermeld, in elk geval niet tegelijk lid kan zijn van het directiecomité van de Nationale Bank. Ook het feit dat het directiecomité van de C.B.F. beslist bij meerderheid en de voorzitter bij staking van stemmen de doorslaggevende stem heeft, vormt een bijkomende waarborg.

De wet vermeldt ook uitdrukkelijk dat de onder de leden van het directiecomité van de N.B.B. benoemde leden zitting hebben in het directiecomité van de C.B.F. « op persoonlijke titel » (artikel 49, § 6, vierde lid). Dat impliceert dat die leden niet de N.B.B. vertegenwoordigen, maar als lid van het directiecomité van de C.B.F. moeten besturen in het algemeen belang en in het belang van de doelstellingen die de wet aan de C.B.F. oplegt.

B.15.4. Naast die structurele waarborgen gebiedt de wet de betrokkenen ook zich te onthouden bij elke beslissing waarin zij een persoonlijk belang van vermogensrechtelijke of familiale aard hebben (artikel 62).

B.15.5. Ten slotte heeft de bestreden wet ook de rechtsbescherming tegen het optreden van de organen van de C.B.F. versterkt (artikelen 120 en volgende). Tegen de beslissingen in verband met openbare biedingen van effecten, openbare overnameaanbiedingen, in verband met de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten en in verband met de beslissingen waarbij een administratieve boete of een dwangsom wordt opgelegd, staat beroep open bij het Hof van Beroep te Brussel. Aldus heeft de wetgever willen voorzien in de bescherming van de individuele rechten en vrijheden, in het kader van een controle met volle rechtsmacht door een onafhankelijk en onpartijdig rechtscollege (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50 1842/001, p. 29 en pp. 131 en 132). Tegen de andere beslissingen die de Commissie neemt als administratieve overheid kan een annulatieberoep bij de Raad van State worden ingesteld.

B.15.6. Uit hetgeen voorafgaat blijkt dat de samenstelling en de werking van het directiecomité van de C.B.F. met voldoende waarborgen is omringd om een onpartijdige besluitvorming te betrachten zodat de rechten van de minderheidsaandeelhouders van de N.B.B. op dat vlak niet onevenredig worden beperkt in vergelijking met die van de aandeelhouders van andere beursgenoteerde ondernemingen die aan het toezicht van de C.B.F. zijn onderworpen.

B.16. Het vijfde middel kan niet worden aangenomen.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 december 2003.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts